

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 11 януари 2022 г.
(OR. en)

5153/22

AGRI 5
AGRIORG 3
AGRIFIN 2

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Съвета
Относно:	Състояние на пазара – Обмен на мнения

Приложено се изпраща на делегациите бележка по посочения по-горе въпрос, която да бъде разгледана на заседанието на Съвета (Селско стопанство и рибарство) на 17 януари 2022 г.

Състояние на пазара на селскостопански продукти

Общи положения

1. Въпреки че последиците от неотдавнашното увеличаване на случаите на COVID тепърва ще се оценяват, към момента хранително-вкусовият сектор като цяло се възстанови от свързаната с COVID криза след постепенното отваряне на заведенията за обществено хранене и премахването на ограничения във връзка с движението на хора и стоки, свързани с кризата. Износът се възстанови в значителна степен, като стойността му нарасна с 8 % през периода от януари до септември 2021 г. спрямо предходната година. Възстановяването на двустранната търговия с Обединеното кралство, което е първата дестинация за износа от ЕС, също беше потвърдено. Съществуват обаче значителни рискове, свързани с несигурността по отношение на бъдещия граничен контрол и въздействието на споразуменията за свободна търговия, подписани наскоро от Обединеното кралство с трети държави. Въздействието на други търговски ограничения, дължащи се на международното развитие, също следва да бъде наблюдавано внимателно.
2. Селскостопанските пазари на ЕС през 2021—2022 г. се подкрепят от динамичното световно търсене, което доведе до високо равнище на световните цени. Индексът на ФАО на цените на храните, отразяващ световните цени на селскостопанските продукти, беше с 27 % по-висок на годишна база през ноември 2021 г. Това увеличение на цените на селскостопанските продукти е отразено и в цените в Съюза: индексът на Евростат на цените за селскостопанските продукти за третото тримесечие на 2021 г. е средно 13 % по-висок, отколкото преди една година. Въпреки това съчетанието от фактори, сред които възстановяването на световната икономика и повишеното търсене на газ, допринесе за настоящото покачване на цените на енергията, по-специално на природния газ в Европа, които достигат нови рекордни стойности. Покачването на цените на енергията оказва силно въздействие върху цените на повечето селскостопански суровини. Такъв е по-специално случаят с цените на торовете, които се увеличиха повече от два пъти за една година. Индексът на Световната банка за торовете от ноември 2021 г. е със 165 % над равнището на индекса за ноември 2020 г. По-специално цените на азотните торове са тясно свързани с цената на природния газ, който е основната суровина за производството на амоний или уреа. Според Световната банка през ноември 2021 г. световната цена на уреата и на диамониевия фосфат се е увеличила съответно с 268 % и 102 % през изминалата година. Високите цени на енергията и прекъсването на веригите на доставка заради COVID-19 доведоха до увеличение на транспортните разходи и допринесоха за напрежението на стоковите пазари. През последните седмици на 2021 г. се наблюдава тенденция на спадането му, като например т.нар. индекс Baltic Dry Index отбеляза спад с 30 % през декември 2021 г. (разходи за транспортиране в насипно състояние по море). Индексът на Евростат на цените на комбинираните фуражи за третото тримесечие на 2021 г. е средно с 14 % по-висок от миналогодишната стойност.

3. Като цяло инфлационният натиск се засили: при енергията, суровините и торовете имаше рязко увеличение на цените през първата половина на 2021 г., а също и в последно време. Инфлацията на храните в ЕС леко се ускори от април 2021 г. насам, като през ноември 2021 г. достигна равнище от 2,9 % спрямо предходната година. Инфлацията при храните остава доста под общото равнище на инфлацията (5,2 % за същия период). Въпреки че ЕЦБ прогнозира рязък спад на инфлацията в хода на 2022 г., включително на нейния енергиен компонент, пазарните тенденции в тези сектори следва да бъдат наблюдавани внимателно.
4. По време на последните две заседания на Съвета по селско стопанство и рибарство почти всички държави членки обърнаха внимание на това положение, като посочиха отрицателното въздействие на нарастващите разходи за вложени ресурси върху маржовете на земеделските стопани както в секторите на животновъдството (разходи за фуражи, енергия и др.), така и в секторите на растениевъдството (торове, енергия и др.), като много от тях призоваха за приемане на спешни пазарни мерки. Това важи особено за някои сектори, като например свинското месо, където увеличаващите се разходи за вложени ресурси, по-специално за фуражи, и силното предлагане поради други фактори са свили маржовете на печалбата до критично ниски нива или са ги елиминирали.

Състояние на основните сектори

5. Последната прогноза за общото производство на **зърнени култури** в ЕС за периода 2021—2022 г. е то да възлиза на 291 милиона тона, което представлява увеличение с 3,4 % спрямо предходната година (+4,1 % в сравнение с петгодишната средна стойност), дължащо се по-специално на възстановяването на производството на пшеница, оценено на 130,6 милиона тона (+7,3 % в сравнение с петгодишната средна стойност). Предвижда се производството на царевица да възлиза на 69,4 милиона тона, което представлява увеличение от 2,1 % на годишна база (+3,1 % в сравнение с петгодишната средна стойност). Като се има предвид намаленото производство на свинско месо в ЕС, търсенето на фуражи е малко по-ниско в сравнение с предходната пазарна година и отбелязва спад от 0,18 %. Цените на зърнените култури в ЕС като цяло остават високи поради голямото търсене в световен мащаб и влошаващите се условия за културите в Южна Америка. Според прогнозите производството на маслодайни растения в ЕС ще бъде 30,5 милиона тона за периода 2021—2022 г. След спада през 2020—2021 г. това годишно увеличение от 7 % следва да облекчи пазара на ЕС, като осигури по-големи наличности, въпреки че предлагането на рапица ще остане ограничено поради ниските налични запаси. Въпреки високите цени в някои части на Съюза, като Финландия и Румъния, слабата реколта пречи на производителите да се възползват от тях.

6. Прогнозата за добива на **захарно цвекло** в ЕС за периода 2021—2022 г. е много по-благоприятна в сравнение с предходния сезон, с предвиждан размер от 75,4 тона от хектар, което е с 2,4 % над петгодишната средна стойност. Предвид факта, че площта на захарното цвекло в ЕС се оценява на 1,5 милиона хектара, производството на захар в ЕС би могло да достигне 15,7 милиона тона, което е със 7 % повече в сравнение с предишния сезон. Световните цени останаха относително високи, докато захарта в ЕС надхвърли референтния праг през октомври 2017 г., достигайки 417 EUR на тон.
7. Що се отнася до **ориза**, пазарът на ЕС е относително спокоен, като стабилният внос, високите цени на вътрешния пазар и добрите метеорологични условия допринесоха за добра реколта през септември и октомври. Световният пазар на ориза се характеризира с високи цени, ниски търговски обеми и продължаващи смущения поради недостиг на контейнери, много високи транспортни разходи, затруднения, свързани с COVID-19 (Индия, Тайланд, Виетнам и Камбоджа), и политическите протести (Мианмар след преврата).
8. По отношение на **маслиновото масло** производството в ЕС за 2021—2022 г. се очаква да бъде 4 % под равнището от предходния сезон, а именно около 2 милиона тона (3 % под петгодишната средна стойност). Въпреки по-големите потоци към САЩ, износът на маслиново масло от ЕС през пазарната 2020—2021 г. остана скромнен в сравнение с предишните равнища, въпреки че все още е с 18 % над петгодишната средна стойност. Възстановяването на запасите в някои дестинации за износ и възобновяването на ресторантьорските услуги следва да допринесат за нарастването на износа, докато потреблението в ЕС може да намалее поради по-ниските наличности и цени над средните. В някои райони на Съюза, като например Хърватия, секторът беше засегнат от неблагоприятни метеорологични условия в допълнение към общия проблем с високите цени на суровините.
9. Пазарът на **мляко** се характеризира със стабилно търсене и недостатъчно предлагане в световен мащаб и в ЕС. Средните цени на суровото мляко в ЕС се увеличаваха всеки месец от 2021 г. и сега са на най-високото си равнище от март 2014 г. насам. Цените на млечните продукти в ЕС са над най-новите и средносрочните референтни стойности. Износът на сирене и суроватка на прах от ЕС е с най-добри резултати през тази година. Производството на **мляко** в ЕС остана стабилно през първите десет месеца на 2021 г. Това намери отражение в различни тенденции в сектора на млякото и млечните продукти: намалено производство на обезмаслено и пълномаслено мляко на прах, масло, ферментирало мляко и мляко за пиене за сметка на по-голямо производство на кондензирано мляко, сирене и сметана. Износът на ЕС на мляко и млечни продукти остана сравнително стабилен през първите десет месеца на 2021 г., с вариращи тенденции в зависимост от продукта: занижен износ на мляко на прах и на масло за сметка на засилен износ на сирене, кондензирано мляко и суроватка на прах. Цените на суровото мляко в ЕС продължиха да нарастват през октомври и ноември, като достигнаха равнища, които са много над средната петгодишна стойност. На световния пазар цените в ЕС понастоящем са най-конкурентоспособните за чедар, но най-високите за пълномаслено мляко на прах и масло. Цените в Океания са най-конкурентните за пълномасленото мляко на прах, а цените в САЩ — за маслото и обезмасленото мляко на прах.

10. На пазарите на **месото** цените на кланичните трупове **говеждо месо** в ЕС продължават своята положителна тенденция и остават на много високи равнища, поддържани от голямото търсене и ограниченото предлагане. Търговският баланс за говеждо и телешко месо е положителен по обем и стойност. Дъното на кривата на цените на кланичните трупове на **свине** е преминато и цените на прасенцата се покачват, но и двете цени са все още ниски. Маржовете на производителите са намалели допълнително, докато производството в ЕС се е увеличило в сравнение с миналата година. Търговският баланс на ЕС е положителен, като износът е висок, въпреки че темповете на износ за Китай намаляват. Дори след края на коледните празници редица държави членки не са докладвали за явни признаци, че е достигнато дъното на кривата на цените, като равнището на цените остава критично ниско, въпреки наличието на някои слаби сигнали за обрат. В почти целия ЕС последиците от нарастващите разходи за фуражи и енергия са силно осезаеми. Във връзка с това в писмените си бележки няколко държави членки, и по-специално BG/CZ/DE/ES/HR/LV/HU/MT/PL/RO/SK, поискаха възможно най-бързото прилагане на спешни пазарни мерки или предоставяне на пряка подкрепа. България обърна внимание на необходимостта да се избягва пускането на запаси на пазара в момент, когато цените показват известни признаци на обрат. DE/ES/LT/PT/FI са на мнение, че ситуацията оправдава извършването на мониторинг и приемането на инициативи, насочени към ранно разкриване на сериозни смущения на селскостопанските пазари и подготовка на възможни действия.
11. От октомври насам цените на **птичето месо** в ЕС се увеличават, като достигат високи равнища в контекста на силно вътрешно търсене и ограничено производство. Износът от ЕС е ограничен поради трайните ограничения, свързани с птичия грип, а неотдавнашната вълна от огнища (например в Португалия) застрашава да постави износа на ЕС под допълнителен натиск. Освен това някои държави членки като Словакия продължават да докладват за увеличен внос от Украйна. Ситуацията следва да бъде наблюдавана внимателно. Цените на **яйцата** достигнаха най-високото си равнище тази година след много седмици на стабилни цени, подкрепени от устойчивото вътрешно търсене, увеличаващия се износ (+18 %) и намаляващия внос (-25 %). Средните цени са с почти 18 % по-високи от миналата година, въпреки че са с -3 % под предходната средна петгодишна стойност. Пазарът на **овце** в ЕС е стеснен и конкуренцията при осигуряването на доставките е силна. Световното търсене преди Коледа доведе до допълнително покачване на цените на агнешкото месо.

12. Що се отнася до **виното**, неблагоприятните метеорологични явления през пролетта и лятото на 2021 г., при които се редуваха слани с наводнения и болести по лозите, свързани с тези климатични условия, оказаха въздействие върху реколтата на вино в ЕС през 2021 г. Съгласно оценките крайното производство на ЕС през 2021 г. е с 13 % по-ниско в сравнение с миналата година. Франция беше особено тежко засегната от сланите и за нея е прогнозиран спад от 29 % в реколтата.

Много силният растеж на износа на вино от ЕС обаче спомогна за възстановяването на пазара. Износът достигна рекордни равнища по време на кампанията за 2020—2021 г. (28,8 млн. hl, включително 4,1 млн. hl изнесени за Обединеното кралство), стимулиран от облекчаването на ограниченията във връзка с COVID-19 и суспендирането на допълнителните мита на САЩ. Поредното въвеждане на някои ограничения в сектора на хотелиерството, ресторантьорството и кетъринга във връзка с развитието на пандемията от COVID-19 в някои държави членки, поражда известна несигурност в краткосрочен план.

13. Що се отнася до сектора на **плодовете и зеленчуците**, пазарните тенденции са благоприятни за повечето продукти, но с усложнена ситуация на пазара на ябълки в някои държави членки. Реколтата от ябълки в ЕС е по-висока в сравнение с предходната година поради доста щедрата реколта в Полша и това оказва натиск върху цените и увеличава дела, предназначен за преработка. Въведената от Беларус забрана за някои селскостопански продукти, считано от 1 януари 2022 г., може да увеличи натиска на този пазар, предвид на факта, че ябълките и крушите са най-изнасяните продукти. Полша очаква да понесе сериозни последици за редица овощни продукти, като се има предвид високият дял на износа за Беларус в общия полски износ. Очаква се производството на портокали в ЕС леко да намалее поради неблагоприятните метеорологични условия в Италия, като пресните портокали продължават да заместват потреблението на преработен портокалов сок. Колкото до международната търговия с плодове и зеленчуци, след рекордната 2020 година търговските потоци бяха засегнати в известна степен от излизането на Обединеното кралство от ЕС: ситуацията се възстанови от трудните начални месеци на 2021 г. и износът към страни извън ЕС в крайна сметка намалea само с 4 % през първите 8 месеца за същия период от миналата година. Търговският поток с Обединеното кралство обаче продължава да бъде обект на внимание, като се има предвид, че се очаква Обединеното кралство да въведе до средата на 2022 г., след няколко поредни отлагания, пълни гранични проверки и изисквания за сертифициране за износителите от ЕС.

Заключителни бележки

14. Въпреки че редица хранителни продукти се радват на рекордни цени по различни причини, маржовете на производителите продължават да са подложени на значителен натиск за редица продукти, и по-конкретно за свинското месо, което се дължи по-специално на високите разходи за вложени ресурси. Комисията се приканва да допълни посочената по-горе информация, по-специално относно мерките, предприети за облекчаване на негативната ситуация, а държавите членки се приканват да направят коментари за това дали намират предприетите или предложените действия за задоволителни.
-